

területeknek mindössze 38.8 százalékát jelenti 2.25 hektár birtokátlaggal s amidőn a városi lakosság széles rétegeinek jövedelme mindinkább csökken, a demografiai viszonyok további javulása alig várható.

(Bucuresti)

Bálint István

**A** „MAGYAR UT“ SZEGÉNYLEGÉNYEI. A magyarországi fiatal értelmiség szószólói rostára kerültek, a hatalom rostájára, s csodálatoskép' éppen azok nem hulltak ki, akik a lehangosabbak voltak a reformok követelésében. Mindegyikük abban a hiszemben él, hogy az ő eszméit foglalta programba a megértő miniszterelnök s egészen természetesnek tartják, hogy társadalmi nézeteik megvalósításában „a segítséget onnan vegyék, ahonnan kapják“ (Illyés Gyula nyilatkozata a Brassói Lapok május 19-i számában.) Pedig a valóságban Gömbös csak ugyanazt a „kulturpolitikai“ lépést tette, amit annak idején Klebersberg Kunó gróf tett Babits, s az egész egykor „megtévelyedett“ Nyugat-gárda felé a kurzus első vulgáris hevületének lehülésekor. A jövő mutatja meg, hogy a Németh-Illyés-Nagy-Kodolányi-Tamási-féle együttesben is olyan mindvégig kitartó erkölcsi igazolóira talált-e az új gócpont köré kristályosodó mai magyar rendszer, mint amilyenek Babitsék voltak a „neonacionalista“ programnak.

Van azonban egy másik csoportja is a társadalmi elégedetlenségnek hangot adó fiatal íróknak, akik szabadcsapatok helyett templomi zászlók alatt énekelnek néha valóban szívvadító dalokat. Ezeknek az „aktiv ifjú katolikusoknak“ az átlendülése „a radikális ellenzékiiségből az uralkodó politikai csillagzatra“ (Magyar Ut, 1935 máj. 1.), amely már túlhaladja a Klebersberg-féle kulturkitűzéseket s valóságos társadalommentő kormányprogrammá szélesült, nem kevesebb diplomáciai munkát követelt, noha látszatra ezek közelebb estek a reakcióhoz. A valóságban sok vizet zavartak ezek is, s a körük felsorakozott ifjú gárda a latin liturgia-idézetek mögött, ha tétován és zagyván is, sokszor valósággal országfel forgató terveket érlelt magában.

Értékes fogás volt kétségkívül mindakét csoport a hatalom urai számára. Annál értékesebb, hogy olyan programhoz csatlakoztak ezek, amely az elméleti megalapozottságnak s a társadalmi komolyságnak látszatával sem rendelkezett ahhoz, hogy egymagában magához vonzza a nyugati kulturákon nevelkedett fiatal magyar elmék és tehetségek színét-javát. Annál értékesebb, hogy a hűségnyilatkozatok, amit senki sem várt, a fenntartás nélküli ragaszkodásról és hitről zengenek. Csak a kiindulópont változik az egyes csoportoknál. Van, aki a középkori sötétség káromlásával fut be az üdvezítő jászolba, míg Balla Borisz és Aradi Zsolték egyházi körmenetben teszik ugyanezt.

„Nekünk szent meggyőződésünk — írja *Balla Borisz a Magyarországról* ápr. 25-i számában — hogy Gömbös reformpolitikája az igazi szabadságot készíti elő, mégpedig nem csupán holmi elméleti vagy politikai szabadságot, hanem a szociális szabadságot is... Nekünk, az aktiv katolikus ifjúságnak feltétlenül melléje kell állnunk, hogy támogassuk... Ma a jó és tiszta erőknél kötelességük odaállani Gömbös mellé.“

Természetesen nem minden oldalról bókolt ily föltétlen elismeréssel a „valláserkölcsi“ alapon álló ifjúság. Akadtak, különben elég halk szavú ifjak, akik kellő számítások hiányában a Vezér nimbuszába is beletéptek. Akik ahelyett, hogy tisztán hagyták volna a terepet a kivezető út, a társadalmi megoldás megválasztására s meglegedtek volna azzal, hogy hitelt ébresszenek maguk iránt az elégedetlen ifjúságban, állást mertek foglalni magával a hivatalos Programmal szemben is. Akiket egyéni mellőzöttségük érzése egybefűzött a társadalmi elégedetlenséggel, amit már

nem lehetett apró pénzzel feloldani bennük.

De honnan is jutott volna aprópénz annyi ember számára a „nemzeti áldozatkészségből?”

A *Magyar Ut* is ilyen „hibába” esett, a *Soli Deo Gloria* c. ref. diákszövetség lapja, amely minden jó társaságból való ajánló levele ellenére nem átalotta azt irni az egységespárti kardcsörtetésről: „A magyar tömegek pedig ezalatt csendesen elmélkedhetnek: vajjon a beigért jövődő, vagy a mézesmadzaggá csomagolt mult enyhíti-e jobban az éhséget s melegíti fel a fűtetlen szobát.” (*Pap Béla*: A véres kard. 1935 febr. 1.) — Vagy tovább menve: „A cégtáblákat már átfestettük, még nedvesek és rikítóak az új színektől, de az áru, amelyet szivrepesve vár egy ígérettel felcsigázott nép, még nem érkezett meg.” (u. o.) — Hát megengedhető-e, hogy ilyen türelmetlen hangon nyilatkozzanak a reformeszmékről olyan ifjak, akik még csak népszerűséggel sem rendelkeznek, hogy a megbocsátás órájában legalább az latba kerüljön? Nem is csoda, ha ezek után a legfelsőbb kegy pártfogó sugara nem hullott le rájuk, s vérszegény oldalak, mind kevesebb oldaiszám jelzik az útjukat, mialatt más orgánusok meghiztak a gazda biztató szempillantására. Vagy talán már előzetes leszámolás történt a „reformokkal” s a kisebb olvasótáborral rendelkező *Magyar Ut* nem is számíthatott arra, hogy politikailag értékeljék? Ezért a kitartó ellenzékiesség? A „miniszterelnök ur” programbeszédére reflektálva a vezércikkben még azt írják, hogy „Mi vigyázzuk a napot, mert felkelőben van!” De már a harmadik oldalon ilyen mondatokat látunk: „Mi már kezdjük megsokalni a szavakat.” S az utolsó sarkot már ez a búskomor kérdés tölti be: „Lesz-e vezér, aki a csöndben dolgozókat észreveszi s nem az árral uszókat állítja politikai népszerűsége szolgálatába?” (Febr. 15.)— Ez már nem a társadalmi elégedetlenség, csupán a kimaradottak sértődése. A „csöndben dolgozóké”, akik bár felismerik (és milyen jól felismerik) hogy csupán „politikai népszerűség szolgálatáról” lehetett volna szó, mégis csak jobbnak találják a sopánkodásnál a húsos fazekat. Egyéb javak hijján aztán ezek az ifjú búsmagyarok „lelkimagyarokká” vedlenek. Ezt a „lelkimagyarságot” emelik politikai emelvényre is, ha kell, mivel ez „a magyar sors útját s a magyarság dunavölgyi boldogulását a titkos választójogos léggömberegetéseknél és bethlen-eckhardtos politikai görögtüzeknél sokkal mélyebben látja.” (Márc. 1.) Nem éppen tiszteletreméltó hang ez, de van eset rá, hogy a „lelki magyarság” szólamaiba is hamisítatlan, a kormányprogrammal vetekedő imperialista célkitűzések vegyülnek. Pl. amikor szóvivői lesznek „geopolitikai” alapon a román-magyar összefogásnak. „Mind a magyarok, mind a románok természetes szövetségesei az Ázsia-orosz ellenes német-olasz tengelynek.” Ilyen alapon egy-kettő összhangba hozzák a hódításra kész magyar rétegek érdekeit a nemzetközi fasizmusmal: „A nyugateurópai hatalmakon áll a keleti és délázsiai problémák megoldása; a szárazföldi Ázsia-front északi része az új Németországgal erős kézbe került; déli felét a fasiszta Olaszország tartja szemmel; e harc vonal derék részének megszervezése azonban a mi feladatunk.” Ilyen ellentmondások nyilvánulnak meg a szociális problémák tárgyalásánál is. Alig jelenik meg egy lehető tárgyilagos tanulmány a magyar gazdasági cseléd sorsáról, már a következő számban ott van a névtelen válasz, amely a cikk adataiban kételkedik, anélkül, hogy azoknál jobbakat tudna szolgáltatni, s a „cseléd sors előnyeiről” prédikál. Ez a széthúzó felemáság nem férne meg egy tető alatt, ha az egész nyakon nem öntené valami csepegő pietizmus. Ha nem terelnék apostoli szavak újra meg újra vissza az elelténfergő ifjakat. A mind sűrűbb papi áldás viszont a legjobb ördögűzőnek bizonyult s az utolsó számokban már mind jobban gyérülnek a társadalmi

állásfoglalású cikkek. Nyomatékos jelszó diszeleg helyettük a lap hasábjain: „Nem forradalmat, — reformációt!” A Soli Deo Gloria szövetség virágvasárnapi konferenciájának jelszava ez, amelynek programjában nagyítóval sem lehet feltalálni a társadalmi szempontot. A kérdésre görbülő ifjú ajkakat a választékos szavú, dallamos prédikációk varázsa halgatattja el s a társadalom-magyarázat helyét elfoglalja a bibliamagyarázat, úgy ahogy az minden hithű keresztyén ifjúhoz illik.

Hiába próbálják ezek a fiatalok igazolni elégedetlenségüket a kálvinista ellenzékiesség hagyományával. Az ilyen már nem bevett forma. S a makacszkodókra hamarabb lesújt az ítélet, mintsem megérdemelnék. Akik pedig vallásos háborgásukon keresztül fejezik ki társadalmi forrongásukat, úgy tesznek, mint a falusi szekták hívői: apokaliptikus nyelven zavarják össze reális társadalmi gondjaikat. Van valami károgó, bibliás átkokat szóró tehetetlenség ebben. Valami síró szegénylegényhang, temetői visszhangja a vezérpalánták nemzetmentő szónoklatainak.

Bányai László

## VILÁGPOLITIKAI PROBLÉMÁK

### PACIFIC. 1935.

**Japán és Anglia.** Japán és Anglia ismeretes gyapotháborúja Mandzsukuóban jutott nyugvópontra. 1934 augusztusában, amikor a Foreign Office még nem ismerte el hivatalosan az új Nippon protektorátust, a teljhatalmu Britt Iparok Szövetsége küldöttséget menesztett Mandzsukuóba. Tokió u. i. közölte Angliával, hogy hajlandó neki teret engedni az ország ügyeiben. S valóban a Morning Post augusztus 10-e után azt írja, hogy „a küldöttség előnyös helyzetet teremt mind a két ország részére, nemcsak kereskedelmi, hanem politikai szempontból is.” Ugyanakkor a Times cikksorozatban méltatta Japán terjeszkedését s a Mandzsukuó-i helyzetet. Augusztus 20-án a Daily Telegraph Japánnal és Mandzsukuóval foglalkozó rendkívüli mellékletet jelentet meg. Augusztus 23-tól kezdve az Asahi japán napilap azt hangoztatja, hogy a hivatalos cáfolatok ellenére Anglia és Japán olyan politikai megegyezésen tárgyalnak, amely ha nem is emelkedik a hajdani angol-japán szövetség jelentőségére, a két nagyhatalom szoros együttműködését biztosíthatja Keleten. Mi ennek a közeledésnek a gazdasági alapja? Sir Charles Seligman, egyik legnagyobb londoni pénzügyész nyilatkozott a japán Osaka Mainichi-nak (közölte a londoni New Statesman and Nation is 1931 okt. 27-én), mely szerint „... ha Japán jó szemmel nézi az Angliával való együttműködést Mandzsukuóban, Anglia a maga részéről mindent meg tesz majd a japán-angol kereskedelem megkönnyítése érdekében...” Az angol-japán együttműködés első gyakorlati ténykedése a mandzsukuói petróleum monopól kérdésének rendezése volt. A mandzsukuói törvényhozás szigorú feltételekhez kötötte a petróleumtársaság ottani működését, többek közt ahhoz, hogy alávessék magukat a nemzeti ipar érdekében létesített kontingentálásnak. Már pedig tekintve, hogy a Manchuria Oil Cie tőkéjének nyolcvan százaléka Japán kezében van, ez az intézkedés egyszerűen a japán petróleum-monopól biztosítását jelenti. A legtöbb állam nem lévén hajlandó Mandzsukuót független államnak elismerni, felháborodott tiltakozást intézett Japánhoz. Azonban hála az Anglo-Dutch, angol petróleum-társaság támogatásának, mindezek a tiltakozások hatástalanok maradtak s a monopól — melyben a fenti társaság nyilvánvalóan érdekelt —